

Cuprins

TITLUL I. TEORIA DREPTULUI CONSTITUȚIONAL	1
Capitolul I. Noțiuni generale despre drept	1
<i>Secțiunea 1. Conceptul de „drept”</i>	<i>1</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Originea și dimensiunea istorică a dreptului. Drept, religie, morală</i>	<i>3</i>
<i>Secțiunea a 3-a. Factorii de configurare a dreptului</i>	<i>7</i>
<i>Secțiunea a 4-a. Tipologia dreptului</i>	<i>8</i>
§1. Mari sisteme de drept	8
1.1. Familia juridică de tradiție romanică	9
1.2. Familia de drept anglo-saxon	10
1.3. Dreptul religios și sistemele dualiste	13
§2. Dreptul Uniunii Europene	13
<i>Secțiunea a 5-a. Dreptul și statul</i>	<i>17</i>
§1. Noțiunea de „stat”	17
§2. Elementele Statului	19
§3. Puterea de stat	20
3.1. Caracterele puterii de stat	20
3.2. Separția puterilor în stat	21
Capitolul al II-lea. Sistemul dreptului: normele juridice, instituțiile juridice și ramurile de drept. Dreptul constituțional ca ramură a dreptului public	24
<i>Secțiunea 1. Normele juridice</i>	<i>24</i>
§1. Definiția normelor juridice	24
§2. Elementele de structură ale normei juridice	25
2.1. Structura internă	25
2.2. Structura externă sau tehnico-legislativă	26
<i>Secțiunea a 2-a. Instituțiile juridice și ramurile de drept</i>	<i>26</i>
§1. Instituțiile juridice	26
§2. Ramurile de drept	26
§3. Diviziunea dreptului în drept public și drept privat	27
<i>Secțiunea a 3-a. Dreptul constituțional ca ramură a dreptului public</i>	<i>28</i>
§1. Definiția dreptului constituțional	28
§2. Obiectul dreptului constituțional	29

§3. Specificul normelor de drept constituțional _____	30
§4. Locul dreptului constituțional în cadrul sistemului dreptului _____	31
§5. Evoluții ale dreptului constituțional _____	31
Capitolul al III-lea. Raporturile juridice de drept constituțional și izvoarele dreptului constituțional _____	33
<i>Secțiunea 1. Raporturile juridice de drept constituțional _____</i>	<i>33</i>
§1. Noțiune și specific _____	33
§2. Subiectele raporturilor juridice de drept constituțional _____	34
§3. Conținutul și obiectul raporturilor juridice de drept constituțional _____	37
<i>Secțiunea a 2-a. Izvoarele dreptului constituțional _____</i>	<i>37</i>
§1. Noțiuni generale _____	37
§2. Actul normativ _____	39
2.1. Caracterizare generală _____	39
2.2. Legea _____	39
2.3. Decretul-lege _____	43
2.4. Hotărârile Parlamentului _____	44
2.5. Ordonanțele guvernamentale _____	45
2.6. Decretul _____	48
§3. Actele normative internaționale: izvoare ale dreptului constituțional român _____	49
3.1. Aspecte comune _____	49
3.2. Norma constituțională – cadru _____	50
3.3. Tratatul internațional în materia drepturilor omului _____	51
3.4. Actele Uniunii Europene _____	53
§4. Obiceiul (cutuma) _____	61
§5. Jurisprudența _____	62
5.1. Considerații generale _____	62
5.2. Jurisprudența Curții Constituționale ca izvor de drept _____	65
TITLUL II. TEORIA CONSTITUȚIEI _____	69
Capitolul I. Constituție și constituționalism. Supremația Constituției _____	69
<i>Secțiunea 1. Noțiuni generale despre Constituție _____</i>	<i>69</i>
§1. Apariția Constituției _____	69

§2. Constituții cutumiare și constituții scrise _____	72
§3. Conținutul normativ al Constituției _____	75
§4. Definiția și caracterele juridice ale Constituției _____	76
§5. Funcțiile Constituției _____	77
§6. Conceptul de constituționalism _____	78
<i>Secțiunea a 2-a. Supremația Constituției</i> _____	79
§1. Noțiunea de supremație a Constituției _____	79
§2. Consecințe și garanții ale supremației Constituției _____	80
Capitolul al II-lea. Adoptarea, modificarea, suspendarea și abrogarea Constituției _____	81
<i>Secțiunea 1. Adoptarea Constituției</i> _____	81
§1. Considerații introductive _____	81
§2. Inițiativa constituțională _____	81
§3. Procedura de adoptare a Constituției _____	82
<i>Secțiunea a 2-a. Revizuirea Constituției</i> _____	84
§1. Caracterizare generală. Constituții rigide sau flexibile _____	84
§2. Reglementarea procedurii de revizuire a Constituției României din 1991 _____	87
2.1. Inițiativa de revizuire a Constituției _____	87
2.2. Adoptarea și aprobarea legii de revizuire _____	88
2.3. Dispoziții ale Constituției declarate nerevizuibile. Limitele revizuirii _____	89
2.4. Rolul Curții Constituționale în procesul de revizuire a Constituției _____	89
<i>Secțiunea a 3-a. Suspendarea și abrogarea Constituției</i> _____	90
<i>Secțiunea a 4-a. Aplicarea directă a Constituției</i> _____	90
Capitolul al III-lea. Controlul constituționalității legilor _____	94
<i>Secțiunea 1. Noțiunea de control de constituționalitate. Fundamentare științifică</i> _____	94
<i>Secțiunea a 2-a. Apariția controlului constituționalității legilor</i> _____	95
<i>Secțiunea a 3-a. Modele de control de constituționalitate</i> _____	99
§1. Aspecte generale _____	99
§2. Modelul american _____	100
§3. Modelul european _____	101
§4. Evoluții ale controlului de constituționalitate _____	102
<i>Secțiunea a 4-a. Clasificări ale controlului de constituționalitate</i> _____	105

<i>Secțiunea a 5-a. Controlul constituționalității legilor în România</i>	107
§1. Istoric	107
§2. Controlul de constituționalitate potrivit Constituției din 1991, revizuită în anul 2003. Scurtă prezentare	117
2.1. Autoritatea competentă	117
2.2. Atribuțiile Curții Constituționale	118
2.3. Actele Curții Constituționale și efectele acestora	120
2.3.1. Categoriile de acte	120
2.3.2. Efectul <i>erga omnes</i> al deciziilor Curții Constituționale	120
2.3.3. Neretroactivitatea deciziilor Curții Constituționale	124
<i>Secțiunea a 6-a. Funcțiile controlului de constituționalitate</i>	135
<i>Secțiunea a 7-a. Constituționalizarea dreptului</i>	137
Capitolul al IV-lea. Dezvoltarea constituțională a României	139
<i>Secțiunea 1. Perioada anterioară Constituției din 1991</i>	139
§1. Considerații generale	139
§2. Constituțiile române și acte cu valoare constituțională	140
2.1. Statutul dezvoltator al Convenției de la Paris	140
2.2. Constituția de la 1866	141
2.3. Constituția din 1923	143
2.4. Constituția din 1938	145
2.5. Perioada 1940-1947	147
2.6. Constituția din 1948	149
2.7. Constituția din 1952	151
2.8. Constituția din 1965	152
2.9. Perioada 1989-1991	154
<i>Secțiunea a 2-a. Constituția din 1991, revizuită în anul 2003</i>	155
§1. Aspecte generale	155
§2. Adoptarea Constituției din 1991	156
§3. Revizuirea Constituției în anul 2003	160
§4. Alte inițiative de revizuire a Constituției României	165

TITLUL III. STATUTUL CONSTITUȚIONAL AL OMULUI ȘI CETĂȚEANULUI	189
Capitolul I. Cetățenia	189
<i>Secțiunea 1. Definiție și natură juridică</i>	<i>189</i>
§1. Noțiunea de cetățenie	189
§2. Natura juridică a cetățeniei	190
<i>Secțiunea a 2-a. Regimul juridic al cetățeniei române</i>	<i>190</i>
§1. Sediul materiei	190
§2. Principiile cetățeniei române	190
§3. Dobândirea cetățeniei române	193
3.1. Modurile de dobândire a cetățeniei române	193
3.2. Dobândirea cetățeniei române prin naștere	193
3.3. Dobândirea cetățeniei române prin adopție	193
3.4. Dobândirea (acordarea) cetățeniei române la cerere	194
3.5. Redobândirea cetățeniei române	196
3.6. Cetățenia de onoare	197
3.7. Procedura de acordare/redobândire a cetățeniei române	197
§4. Pierderea cetățeniei române	201
4.1. Modurile de pierdere a cetățeniei române	201
4.2. Retragera cetățeniei române	201
4.3. Aprobarea renunțării la cetățenia română	201
4.4. Alte cazuri de pierdere a cetățeniei române	202
4.5. Procedura aprobării renunțării la cetățenia română	202
4.6. Procedura retragerii cetățeniei române	203
§5. Dovada cetățeniei	204
§6. Străinii și apatrizii	204
<i>Secțiunea a 3-a. Reglementarea juridică a cetățeniei europene</i>	<i>205</i>
Capitolul al II-lea. Drepturi și libertăți fundamentale.	
Caracterizare generală și dispoziții comune în materie	207
<i>Secțiunea 1. Scurt istoric</i>	<i>207</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Noțiunea și natura juridică a drepturilor și libertăților fundamentale</i>	<i>210</i>

<i>Secțiunea a 3-a. Pluralismul legal în materia drepturilor și libertăților fundamentale</i>	211
§1. Precizări terminologice. Tendințe actuale	211
§2. Sistemul european de protecție a drepturilor fundamentale	212
§3. Sistemul constituțional român de protecție a drepturilor fundamentale. Scurt istoric	215
<i>Secțiunea a 4-a. Clasificarea drepturilor și libertăților fundamentale</i>	217
<i>Secțiunea a 5-a. Principii privitoare la drepturile și libertățile fundamentale</i>	219
§1. Aspecte generale	219
§2. Universalitatea	222
2.1. Reglementare	222
2.2. Conținut	222
§3. Neretroactivitatea legii	222
3.1. Reglementare	222
3.2. Conținut	223
§4. Egalitatea în drepturi	227
4.1. Reglementare	227
4.2. Conținut	227
4.3. Ocuparea funcțiilor și demnităților publice	230
§5. Accesul liber la justiție	231
5.1. Reglementare	231
5.2. Conținut	233
§6. Caracterul de excepție al restrângerii exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți	241
6.1. Reglementare	241
6.2. Conținut	242
§7. Demnitatea	246
7.1. Reglementare	246
7.2. Conținut	247
§8. Principiul securității juridice	249
8.1. Reglementare	249
8.2. Conținut	250
<i>Secțiunea a 6-a. Norme de principiu referitoare la protecția juridică a cetățenilor români în străinătate, a cetățenilor străini și apatrizilor în România, extrădare și expulzare</i>	265
§1. Protecția cetățenilor români în străinătate și obligațiile lor	265
1.1. Reglementare	265

1.2. Conținut	265
§2. Cetățenii străini și apatrizii se bucură în România de protecție juridică	265
2.1. Reglementare	265
2.2. Conținut	266
§3. Regulile referitoare la extrădarea sau expulzarea din România	267
3.1. Reglementare	267
3.2. Conținut	267
Capitolul al III-lea. Drepturile inviolabilității	269
<i>Secțiunea 1. Dreptul la viață și la integritate fizică și psihică</i>	269
§1. Reglementare	269
§2. Conținut	270
<i>Secțiunea a 2-a. Libertatea individuală</i>	281
§1. Reglementare	281
§2. Conținut	283
<i>Secțiunea a 3-a. Dreptul la apărare</i>	286
§1. Reglementare	286
§2. Conținut	286
<i>Secțiunea a 4-a. Dreptul la liberă circulație</i>	287
§1. Reglementare	287
§2. Conținut	288
<i>Secțiunea a 5-a. Dreptul la viață intimă, familială și privată</i>	289
§1. Reglementare	289
§2. Conținut	290
<i>Secțiunea a 6-a. Inviolabilitatea domiciliului</i>	292
§1. Reglementare	292
§2. Conținut	293
Capitolul al IV-lea. Drepturile și libertățile sociale, economice și culturale	295
<i>Secțiunea 1. Dreptul la învățătură</i>	295
§1. Reglementare	295
§2. Conținut	296
<i>Secțiunea a 2-a. Accesul la cultură</i>	298
§1. Reglementare	298
§2. Conținut	298

<i>Secțiunea a 3-a. Dreptul la ocrotirea sănătății</i>	299
§1. Reglementare	299
§2. Conținut	299
<i>Secțiunea a 4-a. Dreptul la un mediu sănătos</i>	301
§1. Reglementare	301
§2. Conținut	301
<i>Secțiunea a 5-a. Dreptul la muncă, protecția socială a muncii și interzicerea muncii forțate</i>	303
§1. Reglementare	303
§2. Conținut	304
<i>Secțiunea a 6-a. Dreptul la grevă</i>	307
§1. Reglementare	307
§2. Conținut	307
<i>Secțiunea a 7-a. Dreptul de proprietate privată și dreptul la moștenire</i>	309
§1. Reglementare	309
§2. Conținut	310
<i>Secțiunea a 8-a. Libertatea economică</i>	317
§1. Reglementare	317
§2. Conținut	318
<i>Secțiunea a 9-a. Dreptul la un nivel de trai decent</i>	318
§1. Reglementare	318
§2. Conținut	319
<i>Secțiunea a 10-a. Dreptul la căsătorie</i>	322
§1. Reglementare	322
§2. Conținut	323
<i>Secțiunea a 11-a. Protecția copiilor și a tinerilor</i>	324
§1. Reglementare	324
§2. Conținut	325
<i>Secțiunea a 12-a. Protecția persoanelor cu handicap</i>	327
§1. Reglementare	327
§2. Conținut	327

Capitolul al V-lea. Drepturile și libertățile social-politice, drepturile exclusiv politice și drepturile garanții	329
<i>Secțiunea 1. Drepturile și libertățile social-politice</i>	329
§1. Secretul corespondenței	329
1.1. Reglementare	329
1.2. Conținut	329
§2. Libertatea conștiinței	331
2.1. Reglementare	331

2.2. Conținut _____	332
§3. Libertatea de exprimare _____	336
3.1. Reglementare _____	336
3.2. Conținut _____	337
§4. Dreptul la informație _____	338
4.1. Reglementare _____	338
4.2. Conținut _____	339
§5. Libertatea întrunirilor _____	341
5.1. Reglementare _____	341
5.2. Conținut _____	341
§6. Dreptul de asociere _____	342
6.1. Reglementare _____	342
6.2. Conținut _____	343
<i>Secțiunea a 2-a. Drepturile exclusiv politice _____</i>	<i>345</i>
§1. Dreptul de vot _____	345
1.1. Reglementare _____	345
1.2. Conținut _____	345
§2. Dreptul de a fi ales _____	348
2.1. Reglementare _____	348
2.2. Conținut _____	349
§3. Dreptul de a fi ales în Parlamentul European _____	350
3.1. Reglementare _____	350
3.2. Conținut _____	350
<i>Secțiunea a 3-a. Drepturile garanții _____</i>	<i>351</i>
§1. Dreptul de petiționare _____	351
1.1. Reglementare _____	351
1.2. Conținut _____	351
§2. Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică _____	352
2.1. Reglementare _____	352
2.2. Conținut _____	353
Capitolul al VI-lea. Îndatoririle fundamentale ale cetățenilor _____	354
<i>Secțiunea 1. Noțiuni și reglementare _____</i>	<i>354</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Scurtă caracterizare a îndatoririlor fundamentale consacrate în Constituția României _____</i>	<i>355</i>
§1. Respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor țării _____	355
§2. Îndatorirea de fidelitate față de țară _____	355
§3. Îndatorirea de apărare a țării _____	356

§4. Îndatorirea de a contribui, prin impozite și taxe, la cheltuielile publice _____	357
§5. Îndatorirea de exercitare cu bună-credință a drepturilor și libertăților și de respectare a drepturilor și libertăților celorlalți _____	357
Capitolul al VII-lea. Garanții de ordin instituțional pentru realizarea drepturilor fundamentale _____	359
<i>Secțiunea 1. Avocatul Poporului _____</i>	<i>359</i>
§1. Scurtă prezentare a instituției _____	359
§2. Reglementarea instituției Avocatului Poporului în România _____	360
2.1. Numire și statut _____	360
2.2. Atribuții _____	361
2.3. Funcționare. Soluționarea petițiilor _____	365
2.4. Accesul direct la justiția constituțională ca modalitate de realizare a rolului constituțional al Avocatului Poporului _____	368
<i>Secțiunea a 2-a. Instanțele judecătorești, instanțele de jurisdicție constituțională și instanțele internaționale _____</i>	<i>369</i>
§1. Considerații generale _____	369
§2. Dialogul între instanțele de jurisdicție constituțională _____	370
§3. Dialogul instanțelor naționale cu Curtea Europeană a Drepturilor Omului și Curtea de Justiție a Uniunii Europene _____	374
3.1. Curtea Europeană a Drepturilor Omului _____	374
3.2. Curtea de Justiție a Uniunii Europene _____	377
3.3. Concretizări ale dialogului judiciar _____	379
3.4. Concluzii _____	382
Bibliografie _____	385